

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет інформатики, математики та економіки
Кафедра управління та адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри
управління та адміністрування

Завідувач кафедри Світлана ОСИПЕНКО
протокол №1 від 01.09.2025 р.

Назва освітнього компонента (обов'язковий /вибірковий)	Фінанси, гроші та кредит <i>Обов'язковий</i>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Назва спеціальності	D3 Менеджмент
Назва освітньої програми	Менеджмент підприємств і організацій
Рік викладання Семестр	2025-2026 н.р. 2 семестр
Викладач	Осипенко Світлана Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент
Профайл викладача	https://fim.mdpu.org.ua/osypenko-svitlana-oleksandrivna/ https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=IQk09qwAAAAJ
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок)	+380989663482 Osypenko_Svitlana@msspu.edu.ua Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій, Viber, WhatsApp, e-mail
Сторінка освітнього компоненту на сайті центру дистанційних освітніх технологій МДПУ імені Богдана Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=6375

Анотація до освітнього компонента

Освітня компонента «Фінанси, гроші та кредит» покликана формувати у здобувачів вищої освіти систему базових знань з теорії і практики функціонування фінансової системи, грошово-кредитної системи країни, а також визначати функції фінансів, грошей та кредиту в суспільстві, ролі в процесі функціонування ринкової економіки, складу кредитної системи і функцій її окремих компонентів, а також актуальних проблем грошового обороту та кредитування.

Навчальний матеріал ОК «Фінанси, гроші і кредит» викладається у 11 темах, які розкривають сутність основних складових курсу.

Мета та завдання освітнього компонента

Метою викладання ОК «Фінанси, гроші і кредит» є вивчення теоретико-методологічних засад і організаційно-правового механізму функціонування у ринкової економіці грошей та формування базових знань з теорії фінансів, засвоєння закономірностей функціонування фінансів на макро- і мікрорівнях як теоретичної основи фінансової політики і розвитку фінансової системи.

Основними завданнями вивчення ОК «Фінанси, гроші і кредит» є опанування сутності, функції та роль грошей; вивчити механізм функціонування грошової системи в ринковій економіці; вивчення сутності, функцій та ролі фінансів у ринковій економіці; закономірностей їх еволюційного розвитку; теоретичних основ державних, корпоративних і міжнародних фінансів; засад функціонування фінансової системи держави.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнього компонента

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (СК)

СК3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

Компетентності, направлені на досягнення глобальних цілей сталого розвитку, які формуються в освітньому компоненті

Якісна освіта, гідна праця та економічне зростання, партнерство заради сталого розвитку.

Програмні результати навчання

P3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

P5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

P12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

Soft Skills, які формуються в освітньому компоненті

1. вирішення проблем
2. управління часом
3. винахідливість
4. відкритість до критики
5. комунікативні навички

Обсяг освітнього компонента

Вид заняття	Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Практика	Загальна кількість годин
Кількість годин <i>Денна форма</i>	40	40	100	-	180/6 кр.
Кількість годин <i>Заочна форма</i>	10	8	162	-	180/6 кр.

Підсумковий контроль – залік

Політика освітнього компонента

Під час занять заохочується активна участь здобувачів у виконанні практико-орієнтованих завдань, що забезпечує створення умов для формування практичних умінь і навичок у сфері грошового ринку та формування базових знань з теорії фінансів. Освітній процес вибудовується на засадах студентоцентрованого підходу. Оцінювання результатів навчання здійснюється з урахуванням пізнавальної активності, креативності та рівня глибини опанування матеріалу.

У процесі засвоєння курсу обов'язковим є дотримання принципів академічної доброчесності. Роботи повинні відображати оригінальні дослідження, розрахунки або авторські висновки здобувачів. Недотримання вимог академічної доброчесності може проявлятися у відсутності належних посилань на використані джерела, фабрикуванні чи підробці матеріалів, списуванні (зокрема із застосуванням мобільних пристроїв), а також у втручанні в результати роботи інших студентів. Виявлення таких порушень є підставою для незарахування роботи викладачем. У випадках виявлення плагіату здобувач зобов'язаний повторно виконати відповідне завдання.

Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

- Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривоги.

Структура освітнього компонента

ПЕРЕЛІК ТЕМ (МОДУЛІВ)	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН ДЕННА ФОРМА				КІЛЬКІСТЬ ГОДИН ЗОЧНА ФОРМА				РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА
	Л	ПР	СР	ВСЬОГО	Л	ПР	СР	ВСЬОГО	
БЛОК 1. Гроші та грошові системи									
Тема 1. Сутність та функції грошей	2	2	9	13	-	-	12	12	1; 2; 3; 4; 5; 7; 8; 10; 11; 15
Тема 2. Грошовий обіг та грошові потоки	4	4	9	17	2	-	15	17	1; 2; 3; 6; 8; 10; 11; 16; 20; 21; 22; 23
Тема 3. Грошовий ринок	4	4	9	17	-	2	15	17	1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 11; 13; 15; 18; 19; 21
Тема 4. Грошові системи	4	4	9	17	2	-	15	17	1; 3; 4; 5; 6; 7; 10; 17; 18; 19; 20; 21
Тема 5. Інфляція та грошові реформи	4	4	9	17	-	2	15	17	1; 3; 4; 5; 6; 7; 10; 17; 18; 19
Тема 6. Криптовалюти та цифрові фінанси	4	4	9	17	2		15	17	
БЛОК 2. Теоретичні основи фінансів та фінансових відносин									
Тема 7. Сутність фінансів, їх функції та роль	4	4	9	17	2	-	15	17	2; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 15; 16; 24; 25
Тема 8. Фінансова політика і фінансове право	4	4	10	18	-	2	15	17	2; 3; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 15; 20; 21; 22; 23
Тема 9. Бюджет. Бюджетна система	4	4	9	17	2	-	15	17	3; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 15; 18; 24; 25
Тема 10. Податки. Податкова система	4	4	9	17	-	-	15	15	1; 2; 8; 9; 10; 11; 12; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 22; 23; 24
Тема 11. Фонди фінансових ресурсів цільового призначення	2	2	9	13	-	2	15	17	1; 2; 3; 4; 6; 7; 9; 10; 11; 16; 25; 26
	40	40	100	180	10	8	162	180	

Програма освітнього компонента

БЛОК 1. ГРОШІ ТА ГРОШОВІ СИСТЕМИ

ТЕМА 1. Сутність та функції грошей

Виникнення грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Розвиток форм вартості та гроші. Роль грошей у розширеному відтворенні. Еволюція форм грошей і грошових відносин. Товарні, металеві та паперові гроші. Кредитні та електронні гроші. Суть грошей. Гроші як особливий товар. Функції грошей: міра вартості; засіб обігу; засіб платежу; засіб нагромадження; світові гроші.

Зміна економічної ролі золота. Ціна золота та гроші.

Виникнення та розвиток сучасних грошей. Кредитна природа сучасних грошей. Відмінність між паперовими та кредитними грошима.

ТЕМА 2. Грошовий обіг та грошові потоки Грошовий обіг та грошові потоки

Зміст поняття «грошовий обіг». Структура грошового обігу. Готівковий та безготівковий обіг. Грошово-розрахунковий, грошово-кредитний та грошово-фінансовий обіг. Взаємозв'язок грошового обігу з системою ринкових відносин. Основні ринки, що обслуговуються грошовим обігом.

Грошові потоки, класифікація та механізм балансування. Закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають. Погляди на характер зміни швидкості обігу грошей. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей. Грошові агрегати.

Попит на гроші. Моделі попиту на гроші.

Механізм поповнення грошей в обігу. Поняття емісії грошей. Створення грошей банками. Банківський мультиплікатор. Модель пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор.

ТЕМА 3. Грошовий ринок

Поняття та функції фінансового ринку. Канали прямого та опосередкованого фінансування. Основні групи учасників фінансового ринку.

Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Вартість грошей. Купівельна спроможність грошей як вираження їхньої вартості. Вартість грошей, що нагромаджуються. Ставка відсотка. Номінальна та реальна ставки відсотка та співвідношення між ними. Вартість грошей і час. Вартість грошей з урахуванням ризику. Грошово-кредитна політика держави та її вплив на грошовий ринок в умовах кризи Грошово-кредитна політика держави та її вплив на грошовий ринок в умовах кризи.

Складові фінансового ринку. Ринок грошей і ринок капіталів. Характеристика основних інструментів ринку позичкових капіталів та ринку цінних паперів. Рівновага на грошовому ринку. Кейнсіанські та монетаристські моделі рівноваги на грошовому ринку. Поняття та функції фінансового ринку. Канали прямого та опосередкованого фінансування. Основні групи учасників фінансового ринку.

ТЕМА 4. Грошові системи

Поняття, призначення та елементи грошової системи. Класифікація грошових систем. Система металевих та паперово-кредитних обігів. Проблеми грошової системи України.

Типи, зміст та основні інструменти грошово-кредитної політики. Центральний банк як державна установа, що регулює обсяг грошової маси. Фактори, що утруднюють контроль Центрального банку за обсягом грошей. Проблеми узгодження фіскально-бюджетної та грошово-кредитної політики. Сеньйораж та інфляційний податок.

ТЕМА 5. Інфляція та грошові реформи

Теоретичні концепції інфляції: інфляція пропиту, інфляція витрат, монетаристські теорії інфляції. Суть та види інфляції. Показники вимірювання інфляції. Причини та форми інфляції. Методи регулювання інфляції. Інфляція як наслідок порушень у сфері грошового обігу. Форми інфляції та її вплив на економічні процеси. Особливості інфляційного процесу в Україні.

Сутність та класифікація грошових реформ. Моделі грошових реформ. Грошові реформи як інструмент стабілізації грошового обігу. Цілі та види грошових реформ. Грошові реформи в Україні.

ТЕМА 6. Криптовалюти та цифрові фінанси

Сутність та економічна природа криптовалют. Передумови виникнення цифрових фінансів. Еволюція цифрових грошей. Цифровізація фінансової системи. Роль криптовалют у сучасній економіці. Поняття та особливості цифрових фінансів. Види цифрових фінансових активів. Класифікація криптовалют. Bitcoin як перша криптовалюта. Альткоїни та їх характеристика. Stablecoin та їх роль у фінансовій системі. Мемкоїни та особливості їх функціонування. Технологія блокчейн: сутність та принципи роботи.

БЛОК 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСІВ ТА ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН

ТЕМА 7. Сутність фінансів, їх функції та роль

Предмет фінансової науки. Макро- і мікрорівень у фінансах. Історична, економічна та вартісна сутність фінансів. Фінанси як історична категорія. Історичні передумови виникнення і розвитку фінансів: поява держави та розвиток товарно-грошових відносин. Фінанси як економічна категорія розподілу. Фінансова політика і управління фінансами як суб'єктивні дії державної влади. Роль фінансів у розподілі і перерозподілі вартості національного продукту, оптимальному розміщенні фінансових ресурсів, оптимізації співвідношення між індивідуальним і суспільним споживанням, у трансформації доходів у заощадження, а заощаджень в інвестиції.

ТЕМА 8. Фінансова політика і фінансове право

Поняття фінансового права. Загальні і особливі норми фінансового права: бюджетні, податкові, біржові, митні, кредитно-грошові, валютні та інші. Поняття і сутність фінансової політики. Взаємозв'язок і взаємообумовленість фінансової політики і фінансового права. Фінансова політика як важлива складова економічної політики. Роль фінансової політики в координації процесів соціально-економічного розвитку. Тактика і стратегія у фінансовій політиці.

Основні завдання фінансової політики в Україні: стратегічні і тактичні, їх взаємопогодження у часі і просторі. Пріоритети у внутрішній та зовнішній фінансовій політиці України. Проблеми макроекономічної фінансової стабілізації.

Особливості і завдання фінансової політики суб'єктів господарювання. Вплив фінансової політики держави на фінансову діяльність і фінансовий стан суб'єктів господарювання.

ТЕМА 9. Бюджет. Бюджетна система Бюджет. Бюджетна система

Бюджет як фінансова категорія, його економічна сутність і призначення. Функції бюджету. Роль бюджету в перерозподілі вартості ВВП і забезпеченні виконання конституційних зобов'язань держави в умовах зростання потреби в суспільних благах. Бюджет як основний фінансовий план держави, його правовий статус. Принципи бюджету. Загальний і спеціальний фонди бюджету. Доходи бюджету та їх класифікація. Джерела і методи формування доходів бюджету. Податкові доходи бюджету, їх динаміка, зміни і тенденції розвитку. Неподаткові доходи бюджету. Доходи від власності та підприємницької діяльності. Доходи від операцій з капіталом. Чинники, що впливають на структуру доходів бюджету.

Видатки бюджету та їх класифікація. Функціональна, економічна, відомча і програмна класифікація видатків. Поточний бюджет і бюджет розвитку. Форми бюджетного фінансування. Чинники, що впливають на структуру видатків бюджету.

Показники, що характеризують стан бюджету як фінансового плану. Принцип рівноваги потреб і фінансових можливостей держави як основний критерій збалансованості дохідної і видаткової частин бюджету. Бюджетний дефіцит/профіцит. Фактори, що їх обумовлюють, та оцінка доцільності. Бюджетний процес і його складові. Організація бюджетного процесу. Удосконалення бюджетних процедур і технологій.

Бюджетний устрій і бюджетна система. Складові бюджетної системи і принципи її побудови.

ТЕМА 10. Податки. Податкова система

Податки як фінансова категорія, їх економічна сутність і призначення. Характерні ознаки податків як обов'язкових платежів. Функції податків. Елементи податку. Види податкових ставок. Проста і ступінчата шкала прогресивного оподаткування. Класифікація податків та її ознаки. Види прямих та непрямих податків. Види податкових пільг. Податкова система: поняття і основи побудови. Структура податків і чинники, що її визначають.

Тема 11. Фонди фінансових ресурсів цільового призначення

Соціально-економічна роль фондів цільового призначення. Види фондів цільового призначення. Поняття бюджетних та позабюджетних фондів. Соціальні цільові фонди: Пенсійний фонд України та Фонд соціального страхування (соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; соціальне медичне страхування). Джерела формування фінансових ресурсів соціальних фондів. Основні засади організації та діяльності державних соціальних фондів в Україні.

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1	Сформулювати основні проблеми сучасного вітчизняного кредитного ринку та запропонувати шлях удосконалення даної проблеми
2	Проаналізувати методи грошових реформ
3	Підготувати проєкти/відео-презентації з актуальних проблем грошового або фінансового ринку (5 балів за 1 проєкт/відеопрезентацію).
4	За обраною темою згідно до питань, винесених на самостійне опрацювання, розробити схеми або таблиці, що розкривають їх сутність

Схема курсу (теми для самостійного опрацювання)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Сутність та функції грошей	Виникнення та розвиток грошей. Передумови виникнення грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Розвиток форм вартості та їх роль у становленні грошових відносин. Роль грошей у ринковій економіці та процесі суспільного відтворення. Вплив грошей на економічний розвиток держави. Еволюція форм грошей та грошових відносин. Особливості товарних, металевих, паперових, кредитних та електронних грошей. Переваги та недоліки різних форм грошей. Сутність сучасних грошей та їх особливості. Сучасні електронні гроші та цифровізація фінансових відносин. Розвиток безготівкових розрахунків в Україні та світі. Кредитна природа сучасних грошей. Особливості функціонування кредитних грошей. Криптовалюти та їх місце у сучасній фінансовій системі. Можливості та ризики використання цифрових валют.
Грошовий обіг та грошові потоки	Грошовий обіг в умовах цифровізації економіки. Особливості організації грошового обігу в сучасних економічних системах. Проблеми та перспективи розвитку безготівкового грошового обігу в Україні. Електронні платіжні системи та їх роль у забезпеченні руху грошових потоків. Організація готівкового обігу в Україні. Роль Національного банку України у регулюванні готівкового обігу. Безготівкові розрахунки та їх розвиток у сучасній банківській системі. Форми та інструменти безготівкових розрахунків. Грошові потоки суб'єктів господарювання. Управління вхідними та вихідними грошовими потоками підприємства. Особливості формування та руху грошових потоків домогосподарств. Вплив доходів і витрат населення на грошовий обіг.
Грошовий ринок	Інфраструктура грошового ринку та її елементи. Особливості взаємодії суб'єктів грошового ринку. Роль банківської системи у функціонуванні грошового ринку. Національний банк як ключовий суб'єкт регулювання грошового ринку. Небанківські фінансові установи на грошовому ринку. Їх функції та значення у фінансовій системі держави. Сучасні тенденції розвитку фінансового ринку України. Проблеми та перспективи інтеграції у світовий фінансовий простір. Грошовий ринок та його взаємозв'язок із валютним ринком. Вплив валютного курсу на функціонування грошового ринку. Роль процентної політики центрального банку у регулюванні грошового ринку. Облікова ставка НБУ та її вплив на економіку. Ліквідність фінансового ринку та фактори, що її визначають. Управління ліквідністю в банківській системі. Фінансові посередники та їх роль у перерозподілі фінансових ресурсів. Особливості діяльності комерційних банків на грошовому ринку.

<p>Грошові системи</p>	<p>Грошово-кредитна політика держави в умовах економічної нестабільності. Особливості застосування монетарних інструментів у кризових умовах. Інфляція як фактор дестабілізації грошової системи. Антиінфляційна політика держави та механізми її реалізації. Роль облікової ставки національного банку у регулюванні грошової системи. Валютна система та її взаємозв'язок із грошовою системою держави. Валютне регулювання та валютний контроль. Грошова система України в умовах воєнного стану та економічних викликів. Проблеми забезпечення фінансової стабільності. Незалежність центрального банку та її значення для стабільності грошової системи. Основні моделі взаємодії центрального банку та уряду. Механізми регулювання грошової маси в економіці. Стабільність національної валюти як умова ефективного функціонування грошової системи. Фактори забезпечення стабільності гривні. Міжнародні фінансові організації та їх вплив на розвиток грошових систем держав. Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями. Вплив бюджетного дефіциту на грошову систему. Проблеми доларизації економіки та її вплив на національну грошову систему. Шляхи зниження рівня доларизації.</p>
<p>Інфляція та грошові реформи</p>	<p>Інфляція в системі макроекономічної нестабільності. Соціально-економічні наслідки інфляції для держави та населення. Антиінфляційна політика держави та механізми її реалізації. Монетарні та немонетарні методи боротьби з інфляцією. Роль центрального банку у забезпеченні цінової стабільності. Інструменти грошово-кредитної політики в умовах інфляції. Інфляційні процеси в умовах воєнного стану та економічної нестабільності. Особливості сучасної інфляції в Україні. Вплив бюджетного дефіциту та державного боргу на розвиток інфляційних процесів. Інфляція та фіскальна політика держави. Грошові реформи та їх вплив на стабілізацію економіки держави. Передумови успішного проведення грошових реформ. Грошова реформа в Україні 1996 року та її значення для стабілізації національної економіки. Запровадження гривні як національної валюти. Перспективи розвитку грошової системи України в умовах цифровізації економіки та глобальних фінансових трансформацій.</p>
<p>Криптовалюти та цифрові фінанси</p>	<p>Смарт-контракти та їх використання. Технології Distributed Ledger Technology (DLT). Майнінг криптовалют та його економічний зміст. Proof of Work та Proof of Stake. Валідація транзакцій у блокчейн-мережах. Криптовалютні гаманці та їх види. Криптовалютні біржі та принципи їх роботи. Токенізація активів у цифровій економіці. NFT та цифрові активи. DeFi (децентралізовані фінанси) та їх особливості. CeFi та централізовані цифрові фінанси. Цифрові платіжні системи. Віртуальні активи у фінансовій системі. Центральні банки та цифрові валюти (CBDC). Цифрова гривня: перспективи впровадження. Міжнародний досвід</p>

	використання цифрових валют центральних банків. Криптовалюти як інвестиційний інструмент.
Сутність фінансів, їх функції та роль	Фінанси в системі економічних відносин. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Сучасні підходи до розуміння сутності фінансів. Роль фінансів у розвитку ринкової економіки. Фінансова система держави та характеристика її основних складових. Особливості функціонування фінансової системи України. Взаємозв'язок функцій фінансів. Фінансові ресурси держави, підприємств і домогосподарств. Джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів. Фінансове забезпечення економічного розвитку держави. Роль фінансів у стимулюванні інвестиційної діяльності. Фінансова політика держави та її вплив на економічний розвиток. Основні напрями фінансової політики України в сучасних умовах. Роль фінансів у забезпеченні фінансової стабільності держави в умовах кризових явищ та глобальних економічних трансформацій.
Фінансова політика і фінансове право	Фінансове право в системі права України. Джерела фінансового права та їх характеристика. Фінансові правовідносини, їх зміст та особливості. Суб'єкти та об'єкти фінансових правовідносин. Система фінансового контролю в Україні. Державний фінансовий контроль та його роль у забезпеченні фінансової дисципліни. Фінансова політика держави в умовах економічних криз та воєнних викликів. Особливості реалізації фінансової політики України на сучасному етапі. Бюджетна, податкова та грошово-кредитна політика як складові фінансової політики держави. Їх взаємозв'язок та вплив на економічний розвиток. Фінансова безпека держави та механізми її забезпечення. Роль фінансової політики у зміцненні фінансової безпеки України. Міжнародна фінансова політика та її вплив на національну економіку. Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями. Фінансова політика суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки. Управління фінансовими ресурсами підприємств та забезпечення їх фінансової стійкості.
Бюджет. Бюджетна система	Бюджетна політика держави як інструмент макроекономічного регулювання. Її вплив на економічне зростання та соціальний розвиток. Міжбюджетні трансферти та їх роль у забезпеченні фінансової спроможності територіальних громад. Види та механізми їх застосування. Бюджетна децентралізація в Україні та її вплив на розвиток місцевого самоврядування. Основні проблеми та перспективи. Державний бюджет як інструмент реалізації соціально-економічної політики держави. Пріоритети бюджетного фінансування. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі та його роль у підвищенні ефективності використання бюджетних коштів. Світовий досвід організації бюджетних систем та можливості його адаптації в Україні.

<p>Податки. Податкова система</p>	<p>Податкова система як інструмент державного регулювання економіки. Її роль у забезпеченні фінансової стабільності та економічного розвитку. Податкова політика держави та її вплив на соціально-економічні процеси. Основні напрями податкової політики України. Податкове навантаження та його вплив на діяльність суб'єктів господарювання. Методи оцінювання податкового навантаження. Податкові надходження до бюджету та їх роль у формуванні доходної частини державного бюджету. Податкове адміністрування та його значення для ефективного функціонування податкової системи. Міжнародний досвід функціонування податкових систем та можливості його адаптації в Україні.</p>
<p>Фонди фінансових ресурсів цільового призначення</p>	<p>Фонди фінансових ресурсів цільового призначення як елемент фінансової системи держави. Їх роль у забезпеченні соціально-економічної стабільності. Державне регулювання діяльності фондів цільового призначення та нормативно-правове забезпечення їх функціонування в Україні. Ефективність використання коштів фондів цільового призначення та критерії її оцінювання. Проблеми фінансової стійкості соціальних фондів в Україні та шляхи їх подолання. Міжнародний досвід функціонування соціальних та цільових фондів і можливості його адаптації в Україні. Перспективи розвитку системи фондів фінансових ресурсів цільового призначення в умовах реформування соціальної сфери України.</p>

Методи навчання та форми контролю у відповідності до програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
<p>ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.</p>	<p>Пояснення, методи інтерактивного навчання, створення ситуації зацікавленості, демонстраційні методи, виконання індивідуальних завдань, проблемний виклад</p>	<p>Поточний контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних вправ пов'язаних з формуванням доходів бюджетів всіх рівнів, захист презентацій, підбір і проведення інтерактивних вправ. Підсумковий контроль: письмовий залік.</p>
<p>ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації</p>	<p>Опрацювання наукових досліджень, аналітичний метод, синтетичний метод, створення ситуацій пізнавальної новизни, проблемний виклад, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних практичних завдань, самостійна робота студентів</p>	<p>Поточний контроль: тестовий контроль, практичний контроль, практико-орієнтовані завдання, підготовка тез доповідей, захист презентації, самоконтроль Підсумковий контроль: письмовий залік.</p>

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації	Пояснення, методи інтерактивного навчання, метод вправ, створення ситуації зацікавленості, демонстраційні методи, виконання індивідуальних завдань, проблемний виклад	Поточний контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних вправ, захист презентацій, підбір і проведення інтерактивних вправ. Підсумковий контроль: письмовий залік.
---	---	---

Критерії оцінювання відповідно до форм і видів контролю

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі заліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ ОК) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань (залік (З)/екзамен (Е)).

Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента			
Види навчальної діяльності здобувача, які підлягають оцінюванню		Частина 1. Гроші та грошові системи	Частина 2. Теоретичні основи фінансів та фінансових відносин
	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):		
	Практико-орієнтовані завдання	10	10
	Тестування	5	5
	Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):		

Сформулювати основні проблеми сучасного вітчизняного кредитного ринку та запропонувати шлях удосконалення даної проблеми	10
Проаналізувати методи грошових реформ	10
Підготувати проекти/відео-презентації з актуальних проблем грошового або фінансового ринку	5
Розробити схеми або таблиці за темою	5
Підсумковий контроль: екзамен (максимальний бал – 40)	40
Загальний бал (максимальний бал – 100)	100

Робота здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях з освітнього компонента оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Оцінювання видів навчальної діяльності здійснюється за шкалою «0», «1», «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання діяльності здобувачів вищої освіти за окремими видами навчальних робіт, наведені у таблиці нижче.

Оцінювання окремих видів робіт

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Проекти/відео-презентації з актуальних проблем грошового або фінансового ринку, розробка схем і таблиць	5 балів: – 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Практико-орієнтовані завдання (розрахунок показників, ситуаційні завдання, ідентифікація і вирішення проблем тощо) Самостійна робота практичного	10 балів: – 9-10 балів – завдання виконане самостійно, добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню, розраховує показники для обґрунтування управлінських рішень. Здобувач демонструє навички ефективної взаємодії, аргументує, переконує, приймає рішення, логічно формулює думку, відстоює власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 7-8 балів – завдання виконані повністю, без допомоги викладача, але неповно. В ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу.

<p>спрямування (розробка проєктів, їх оцінка тощо)</p>	<p>Здобувач демонструє навички взаємодії, аналізує, аргументує, логічно формулює, демонструє приклади, роблячи вибір, намагається, але не завжди вміє відстояти власну позицію у процесі вирішення фахових завдань.</p> <p>– 5-6 Завдання виконане після консультації з викладачем і неповністю. В ході виконання завдання застосовує запропонований викладачем спосіб отримання інформації з декількох джерел. Має фрагментарні навички роботи з підручником, науковими джерелами. Може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати його, але непослідовний у своїх висновках. Здобувач демонструє навички взаємодії, обговорює, формулює, демонструє думку, роблячи вибір, не завжди вміє переконати, відстояти власну.</p> <p>– 3-4 бали – завдання виконані неповно та на низькому рівні. У ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач віддає перевагу позиції інших у процесі вирішення фахових завдань.</p> <p>- 1-2 бали – завдання виконані неповно з помилками.</p> <p>Здобувач розглядає, розпізнає, описує в загальних рисах, але не визначає зв'язки між закономірностями, особливостями розвитку і функціонуванням психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>– 0 балів – відповідь відсутня</p>
--	---

Згідно Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладачем за освітнім компонентом визначено 3 види самостійної роботи (згідно орієнтовного переліку видів діяльності здобувача, які дозволяють продемонструвати досягнення результатів навчання, наведених в Положенні). Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковим контролем на освітньому компоненті *Фінанси, гроші і кредит* є залік, на його складання надається 40 балів. Екзаменаційний білет включає 1 теоретичне питання (10 балів), практичне завдання (10 балів) та 20 тестових завдань (по 1 балу за відповідь) з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту. Критерії оцінювання підсумкового контролю подано нижче:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання, практичного завдання	За 40 бальною шкалою
<p>Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.</p>	відмінно	9-10	36-40

<p>Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.</p>	добре	8	33-35
<p>Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.</p>	добре	6-7	30-32
<p>Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.</p>	задовільно	5	27-29
<p>Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.</p>	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	

74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

Перелік рекомендованої літератури (основної і додаткової), електронних ресурсів, нормативних документів, публікацій з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет

Основна

1. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.
2. Гроші та кредит: підручник / за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/30004>
3. Іванчук Н. В. Гроші і кредит : навчальний посібник. Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с. URL: <http://surl.li/itrnwp>
4. Коренюк, П. І., Коренюк Л. В. Левандівський О. Т. Гроші і кредит : навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 402 с. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/12049>
5. Мещеряков А. А., Архирейська Н.В. Гроші та кредит (практикум): навчальний посібник . Дніпро : УМСФ, 2022. 171 с. URL: <https://surl.lu/itzbon>
6. Світлична В. Ю. Гроші і кредит : підручник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2fmb_finansy/Hroshchi-ta-kredyt-2020.pdf
7. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_finan/Finansy.-Stiyka-A.YA.-_2024.pdf

8. Фінанси: навчально-методичний посібник / О. П. Полтніна, С. В. Юшко, Є. О. Малишко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І. В. Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 216 с. URL: <https://surl.li/wklhmx>

Допоміжна

9. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (зі змінами та доповненнями).
10. Глущенко С. В. Гроші. Кредит. Кредитний ринок. К. : НАУКМА, 2015. 204 с. URL:<https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/edc1ddd5-be72-45f7-a251-a145b28c83a9/content>
11. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
12. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III
13. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 46-47, ст.403) <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
14. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV
15. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III
16. Про грошову реформу в Україні : Указ Президента від 25.08.1996 № 762/96
17. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
18. Податкова система: навч. посібник [Косторной С.В., Яцух О.О., Цап В.Д., та ін.] – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. – 196 с.
19. Положення про Міністерство фінансів України : Затверджено постановою Кабінету 23 Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 375 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-п>.
20. Чкан І.О. Гроші та кредит: Навчально-методичний посібник. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. – 169 с. Чкан І.О. Гроші та кредит: Навчально-методичний посібник. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. – 169 с.
21. Щетинін А. І. Гроші та кредит : навчальний посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 163 с. URL: <http://surl.li/ccdagy>

Електронні ресурси:

22. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/>
23. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/>
24. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
25. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/>
26. Офіційний сайт Фонду соціального страхування України. URL: <http://www.fssu.gov.ua>
27. Державний веб портал для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>

Повний список основної і додаткової літератури можна отримати у викладача або на сторінці дистанційної освіти <https://v.gd/Wxvnyy>

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет:

1. Осипенко С.О. Управління системою фінансового забезпечення місцевих органів самоврядування в умовах воєнного стану. Економічні горизонти. 2023. №2 (24). С. 50-59.
2. Осипенко С.О. Щебликіна І.О, Ярема Л.В. Особливості управління фінансовими ресурсами місцевих органів самоврядування в умовах воєнного стану. Економіка і суспільство. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 45.
3. Осипенко, С. О. (2022) Місцеві бюджети в умовах в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи їх вирішення. Інтеграція освіти, науки і бізнесу: монографія. Видавничий дім «Гельветика», Запоріжжя, с. 43-49.
4. Захарова Н.Ю., Осипенко С.О., Павленко О.М. Формування фінансової грамотності на засадах компетентнісного підходу. Науковий вісник МДПУ. Серія: Педагогіка. 2022. №2 (29). С. 33–40
5. Яцух О. О., Трусова Н. В., Когут І. А. Фінансове забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій в умовах підвищення самостійності регіонів: монографія / наук. ред. та кер. кол. авт., к.е.н., О. О. Яцух. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2019. 337 с.